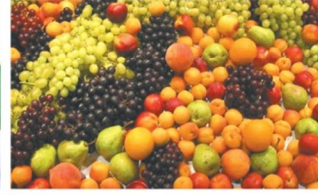

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

YAŞ MEYVE VE SEBZE SEKTÖRÜ

Sektör Raporları

İhracat Genel Müdürlüğü
Tarım Ürünleri Dairesi Başkanlığı

YA MEYVE VE SEBZE

DÜNYA ÜRETİMİ

Dünya Ya Sebze Üretimi

Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)nın en güncel verileri olan 2012 yılı verilerine göre; 2012 yılında dünyada 57,2 milyon hektar alanda ya sebze üretimi yapılmıştır. Söz konusu alanda yetiştirilen toplam ya sebze 1,1 milyar ton olup, domates yaklaşık 162 milyon tonluk üretimi ile dünyada en çok yetiştirilen ya sebze ürünüdür. Domates ürününü, sırasıyla karpuz (105 milyon ton), kuru soğan (83 milyon ton), lahana (70 milyon ton), hıyar ve kornişon (65 milyon ton) ürünleri takip etmektedir. 2012 yılı itibarıyla toplam ya sebze üretiminde 2011 yılına kıyasla % 1,7 oranında artış meydana gelmiştir.

Dünyada toplam 4,8 milyon hektar alanda domates ekimi yapılmaktadır. Domates üretiminde dünyada önde gelen ülkeler sırasıyla Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) (50 milyon ton), Hindistan (17,5 milyon ton), ABD (13,2 milyon ton), Türkiye (11,3 milyon ton) ve Mısır (8,6 milyon ton) iken, hektara göre verimin en yüksek olduğu ülke Hollanda'dır. ÇHC dünya üretiminin yaklaşık üçte birini tek başına gerçekleştirmekte olup, ülkemizin küresel domates üretiminden aldığı pay %7 seviyesindedir.

Dünyada en çok üretilen ikinci sebze ürünü karpuzdur. Dünyada toplam 3,6 milyon hektar alanda ekimi yapılan karpuzun, 2012 yılı itibarıyla küresel üretim hacmi 105,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünyadaki önemli karpuz üreticisi ülkeler; ÇHC (70 milyon ton), Türkiye (4 milyon ton), İran (3,8 milyon ton), Brezilya (2 milyon ton) ve Mısır'dır (1,9 milyon ton). ÇHC dünya üretiminin %66'sini tek başına gerçekleştirmekte olup, ülkemizin küresel karpuz üretiminden aldığı pay %3,8 seviyesindedir.

Tablo 1. Dünya Ya Sebze Üretiminde İlk 10 Ürün (Ton)

Sıra	Ürün Adı	2011	2012	Değişim (%)
1	Domates	158.019.581	161.793.834	2,4
2	Karpuz	103.310.253	105.372.341	2,0
3	Kuru Soğan	85.008.230	82.851.732	-2,5
4	Lahana	69.513.476	70.104.972	0,9
5	Hıyar ve Kornişon	64.327.678	65.134.078	1,3
6	Patlıcan	46.837.769	48.424.295	3,4
7	Havuç ve Salgam	35.830.269	36.917.246	3,0
8	Biber	30.063.389	31.171.567	3,7
9	Marul ve Hindiba	24.969.359	24.946.142	-0,1
10	Sarımsak	23.710.768	24.836.877	4,7
Genel Toplam		1.087.591.891	1.106.133.865	1,7

Kaynak : FAO

2012 y² FAO verilerine göre; 574 milyon tonluk üretimi ile ÇHC dünyada en fazla ya sebze yeti tiren ülke konumundadır. Geni co rafı yap²s²n²n etkisiyle tar²msal üretimin yo un bir ekilde yapıld² ÇHCde, iklim çe itlili inden dolayı tüm ya sebze türlerinin üretimi yapılabilmektedir. ÇHC, dünya ya sebze üretiminden % 52 oran²nda pay almaktadır.

ÇHCın ya sebze üretimini s²ras²yla Hindistan (109 milyon ton) ve ABD (36 milyon ton) takip etmektedir. Ülkemiz 28 milyon tonluk üretimi ile dünya s²ralamas²nda 4 üncü s²rada yer almakta ve küresel ya sebze üretiminden %2,5 oran²nda pay almaktadır.

Tablo 2. Ya Sebze Üreticisi Ülkeler (Ton)

Sıra	Ülke Adı	2011	2012	De i im (%)
1	Çin	559.908.500	573.935.000	2,5
2	Hindistan	107.376.529	109.140.990	1,6
3	ABD	34.670.373	35.947.720	3,7
4	Türkiye	27.406.658	27.818.918	1,5
5	ran	22.471.185	23.485.675	4,5
6	M ² s ² r	18.991.810	19.825.388	4,4
7	Rusya Federasyonu	16.275.327	16.084.372	-1,2
8	Meksika	12.160.789	13.599.497	11,8
9	spanya	12.583.971	12.531.000	-0,4
10	talya	14.242.284	12.297.645	-13,7
11	Nijerya	11.439.588	11.940.600	4,4
12	Japonya	11.176.289	11.351.200	1,6
13	Brezilya	11.611.031	11.054.949	-4,8
14	Endonezya	10.518.029	10.507.836	-0,1
15	Ukrayna	9.832.900	10.017.000	1,9
Genel Toplam		1.087.591.891	1.106.133.865	1,7

Kaynak: FAO

Dünya Ya Meyve Üretimi

FAOın en güncel verileri olan 2012 y² verilerine göre; dünyada toplam 56,5 milyon hektarlık arazide ya meyve üretimi yapılm²t²r. Söz konusu alanda yeti tirilen toplam ya meyve 637 milyon ton olup, yakla ²k 102 milyon tonluk üretim miktar² ile muz, dünyada en çok yeti tirilen ya meyve ürünüdür. Muz ürününü, s²ras²yla elma (76,3 milyon ton), portakal (68,2 milyon ton), üzüm (67 milyon ton) ve mango (42,1 milyon ton) ürünleri takip etmektedir. Dünya ya meyve üretimi 2012 y²nda 2011 y²na kıyasla %0,1 oran²nda azal² kaydetmi tir.

Tablo 3. Dünya Ya Meyve Üretiminde İlk 10 Ürün (Ton)

Sıra	Ürün Adı	2011	2012	Değişim (%)
1	Muz	106.058.471	101.992.743	-3,8
2	Elma	76.130.690	76.378.738	0,3
3	Portakal	69.759.261	68.223.759	-2,2
4	Üzüm	69.992.067	67.067.129	-4,2
5	Mango	39.095.714	42.139.837	7,8
6	Plantain	36.600.427	37.162.205	1,5
7	Mandarin	26.047.845	27.060.756	3,9
8	Armut	24.072.248	23.580.845	-2,0
9	Ananas	21.934.533	23.333.886	6,4
10	eftali	21.486.834	21.083.151	-1,9
Genel Toplam		637.322.428	636.544.883	-0,1

Kaynak : FAO

Dünyada en çok üretilen ya meyve ürünü olan muzun üretimi en fazla Asya ülkelerinde yapılmakta ve bu kıtaya sırasıyla Güney Amerika, Orta ve Kuzey Amerika, Afrika, Okyanusya ve Avrupa ülkeleri izlemektedir. Muz genellikle, tropik ürün yetiştirilen, gelişmekte olan ülkelerde yetiştirilmektedir. 2012 yılı verilerine göre dünya muz üretim miktarı yaklaşık 102 milyon tondur. Hindistan muz üretiminde ilk sırada yer almakta olup 24,8 milyon tonluk üretim hacmiyle dünya üretiminin yaklaşık %24,4'ünü tek başına gerçekleştirmektedir. Bu ülkeyi 10,5 milyon tonluk üretim ve % 10,3'lük pay ile Çin izlemektedir. Üçüncü sırada Filipinler yer almakta, 9,2 milyon tonluk üretim hacmiyle küresel üretimden %9 pay almaktadır. Ekvador ise dördüncü sırada gelmekte olup, 7 milyon tonluk muz üretimiyle toplam üretimden aldığı pay %6,9'dur.

FAO'nun 2012 yılı verilerine göre; dünyada yaklaşık 4,8 milyon hektarlık alanda elma üretimi yapılmaktadır. Aynı yılda dünya elma üretimi 76,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Çin, 37 milyon tonluk üretim hacmiyle dünya üretiminden % 48,4 pay almaktadır. Bu ülkeyi sırasıyla ABD (4,1 milyon ton, %5,4 pay), Türkiye (2,9 milyon ton, %3,8 pay), Polonya (2,9 milyon ton, %3,8 pay) ve Hindistan (2,2 milyon ton, %2,9 pay) takip etmektedir. Dünyada üretilen elmanın büyük bir bölümü üretici ülkelerde ya olarak tüketilmekte ve işleme sanayinde kullanılmaktadır. Dünyada üretilen elma çeşidi 6.500 civarında olup, en verimli çeşitler Starking, Golden, Starkrimson, Granny Smith ve Amasya olarak sayılabilir.

Tablo 4. Ya Meyve Üreticisi Ülkeler (Ton)

Sıra	Ülke Adı	2011	2012	Değişim (%)
1	Çin	131.826.500	137.066.750	4,0
2	Hindistan	73.911.980	71.072.580	-3,8
3	Brezilya	40.996.591	38.368.678	-6,4
4	ABD	27.073.537	26.548.859	-1,9
5	Endonezya	17.472.572	17.744.411	1,6
6	Filipinler	16.138.617	16.370.976	1,4
7	Meksika	16.231.385	15.917.806	-1,9
8	Türkiye	14.386.139	14.974.561	4,1
9	spanya	15.579.681	13.996.447	-10,2
10	talya	17.693.333	13.889.219	-21,5
11	ran	11.695.917	11.971.650	2,4
12	Tayland	10.760.729	11.255.847	4,6
13	Nijerya	10.790.000	11.055.000	2,5
14	Mısır	9.940.716	10.683.057	7,5
15	Uganda	10.234.107	9.825.600	-4,0
Genel Toplam		637.322.428	636.544.883	-0,1

Kaynak : FAO

2012 yılı FAO verilerine göre; ya meyve üretiminde Çin, yaklaşık % 21,6'lık pay ve 137 milyon tonluk üretim ile ilk sırada yer alırken bu ülkeyi sırasıyla Hindistan (71 milyon ton, %11,1 pay), Brezilya (38,3 milyon ton, %6 pay), ABD (26,5 milyon ton, %4,1 pay) ve Endonezya (17,7 milyon ton, %2,8 pay) izlemektedir. Ülkemiz yaklaşık 15 milyon tonluk ya meyve üretimi ile dünya sıralamasında sekizinci sırada yer almakta ve küresel üretimden %2,4 pay almaktadır.

DÜNYA T CARET

Küresel Ya Meyve İhracatı

Aşağıdaki tablonun incelenmesinden anlaşılacağı üzere dünyada toplam ya meyve ihracatı 2012 yılı itibarıyla 61,8 milyar dolar seviyelerindedir. 2012 yılında toplam ihracat 2011 yılına göre % 2,2'lik bir artış kaydetmiştir. Önde gelen ihracatçı ülkeler ise İspanya (7,4 milyar \$), ABD (6,2 milyar \$), İtalya (4 milyar \$), Hollanda (3,8 milyar \$) ve Türkiye (3,3 milyar \$).

TradeMap verilerine göre ülkemiz 1,7 milyar dolarlık ihracat hacmiyle 2012 yılı itibarıyla dünya ya meyve ihracatından % 2,7'lik pay almakta ve 12'nci sırada yer almaktadır.

Tablo 5. Dünya Ya Meyve ihracatı (Bin \$)

Ülkeler	2010	2011	2012	Değişim (%)	Pay '12 (%)
İspanya	6.621.359	7.005.628	7.373.136	5,2	11,9
ABD	5.135.542	5.764.117	6.192.875	7,4	10,0
İtaliya	3.473.799	3.994.111	4.012.651	0,5	6,5
Hollanda	3.199.020	3.810.675	3.779.603	-0,8	6,1
Fransa	3.319.564	3.496.455	3.345.205	-4,3	5,4
Çin	1.961.725	2.322.273	2.849.940	22,7	4,6
Belçika	2.614.797	2.728.310	2.599.436	-4,7	4,2
Meksika	1.994.747	2.306.798	2.528.752	9,6	4,1
Ekvador	2.099.682	2.322.363	2.158.200	-7,1	3,5
Güney Afrika	1.915.509	2.032.618	2.051.539	0,9	3,3
Türkiye	1.613.706	1.769.880	1.655.452	-6,5	2,7
Dünya Toplamı	54.503.997	60.503.591	61.819.319	2,2	100,0

Kaynak : International Trade Center

Tablo 7'de yer alan verilerin tetkikinden anlaşılabildiği üzere, 2012 yılı itibarıyla dünyada ihracat en fazla yapılan ya meyve ürünü muz olmuştur, söz konusu ürünün ihracatı yaklaşık olarak 8,7 milyar dolar civarında tezahür etmiş, küresel ya meyve ihracatındaki pay ise %14,3 olarak gerçekleşmiştir. Muz ihracatında Ekvador 2,1 milyar dolarlık ihracat ve %22,8 pay ile dünya lideri konumunda olup bu ülkeyi 1,3 milyar dolar ve %14,1'lik pay ile Belçika (bahse konu ülkenin muz ihracatının %95'ini re-export şeklinde gerçekleştirmektedir), 822 milyon dolar ve %9 pay ile Kolombiya, 707 milyon dolar ve %7,7 pay ile Kosta Rika ve 648 milyon dolar ve %7,1'lik payla Filipinler izlemektedir.

Tablo 6. Dünya Ya Meyve ihracatı (Ürün Bazında) (Bin \$)

Sıra	GT P	Ürün	2010	2011	2012	Değişim (%)	Pay '12 (%)
1	'080390	Muz	8.328.812	9.168.422	8.869.094	-3,3	14,3
2	'080610	Üzüm	6.266.624	6.976.797	7.124.245	2,1	11,5
3	'080810	Elma	6.426.977	7.162.384	7.109.881	-0,7	11,5
4	'080510	Portakal	4.561.170	4.746.721	4.636.122	-2,3	7,5
5	'080520	Mandarin	3.798.951	4.199.447	4.218.600	0,5	6,8
6	'080830	Armut	2.297.981	2.545.339	2.530.333	-0,6	4,1
7	'081010	Çilek	1.879.786	2.156.272	2.328.919	8,0	3,8
8	'080930	eftali	2.172.225	2.087.260	2.190.027	4,9	3,5
9	'081090	Diğer Meyveler	1.613.999	2.031.068	2.084.073	2,6	3,4
10	'081050	Kivi	1.854.383	2.111.935	2.073.914	-1,8	3,4
11	'080550	Limon	1.983.963	2.039.000	2.051.432	0,6	3,3
12	'080440	Avokado	1.460.053	2.007.425	1.972.864	-1,7	3,2
13	'080430	Ananas	1.526.391	1.707.676	1.730.516	1,3	2,8
14	'080450	Mango	1.267.771	1.524.656	1.589.023	4,2	2,6
15	'080929	Kiraz	1.210.146	1.576.473	1.581.407	0,3	2,6
Dünya Toplamı			54.503.997	60.503.591	61.819.319	2,2	100,0

Kaynak : International Trade Center

Küresel ya meyve ihracatında ikinci sırada ise 7,1 milyar dolarlık ihracat hacmiyle üzüm gelmektedir. Önde gelen üretici ülkelerin ihracatta da söz sahibi oldu u anla ılmaktadır. Nitekim İli 1,4 milyar dolarlık üzüm ihracatı ile dünya lideri konumunda bulunmakta olup, küresel üzüm ihracatından %20,8 pay almaktadır. Bu ülkeyi ABD (974 milyon dolar, %13,7 pay), ve İtalya (769 milyon dolar, %10,8 pay) izlemektedir.

Elma 7,1 milyar dolarlık ihracat ve %11,5lik pay ile küresel ya meyve ihracatında üçüncü sırada yer almaktadır. ABD 1,1 milyar dolarlık ihracatı ile dünya elma ihracatında birinci sırada olup, ihracattan aldığı pay %15,2 seviyesindedir. Bu ülkeyi sırasıyla Çin (960 milyon dolar, %13,5 pay), İtalya (937 milyon dolar, %13,2), İspanya (719 milyon dolar ve %10,1 pay) ve Fransa (691 milyon dolar, %9,7 pay) izlemektedir.

Küresel Ya Sebze İhracatı

Tablo 8'den görüleceği üzere Trademap verilerine göre, dünya ya sebze ihracatı 2012 yılında 2011 yılına kıyasla %16,1 gerilemi ve 31,7 milyar dolar olmuştur. Hollanda 5,2 milyar dolarlık ihracatı ile dünya ihracatından % 17,1lik pay almakta, bu ülkeyi İspanya (4,2 milyar dolar), Meksika (3,9 milyar dolar), Çin (2,9 milyar dolar) ve ABD (2,1 milyar dolar) izlemektedir. Ülkemiz 611 milyon dolarlık ihracat hacmiyle 2012 yılı itibarıyla dünya ya meyve ihracatından % 1,9luk pay almakta ve 12nci sırada yer almaktadır.

Tablo 7. Dünya Ya Sebze İhracatı (Bin \$)

Sıra	Ülkeler	2010	2011	2012	Değişim (%)	Pay (2012) %
1	Hollanda	5.698.610	6.145.332	5.427.100	-11,7	17,1
2	İspanya	4.505.382	4.580.389	4.236.778	-7,5	13,3
3	Meksika	3.816.529	4.389.561	3.862.505	-12,0	12,2
4	Çin	3.646.648	3.817.025	2.857.404	-25,1	9,0
5	ABD	2.252.265	2.360.603	2.091.087	-11,4	6,6
6	Fransa	1.705.873	1.800.439	1.403.155	-22,1	4,4
7	Kanada	1.127.240	1.205.279	1.079.830	-10,4	3,4
8	Belçika	981.933	917.427	894.743	-2,5	2,8
9	İtalya	1.375.884	1.310.032	846.869	-35,4	2,7
10	Fas	551.609	697.417	627.400	-10,0	2,0
12	Türkiye	711.068	678.009	611.169	-9,9	1,9
Dünya Toplamı		35.873.759	37.829.889	31.740.025	-16,1	100,0

Kaynak : International Trade Center

Tablo 9'da yer alan verilerin incelenmesinden anlaşılabildiği üzere, 2012 yılı itibarıyla dünyada ihracatı en fazla yapılan ya sebze ürünü domates olmuştur, söz konusu ürünün ihracatı yaklaşık olarak 7,9 milyar dolar civarında tezahür etmiştir, küresel ya sebze ihracatındaki payı ise %24,8 olarak gerçekleşmiştir. Domates ihracatında Hollanda 1,8 milyar dolarlık ihracat ve %23 pay ile dünya lideri konumunda olup bu ülkeyi 1,7 milyar dolar ve %21,4lik pay ile Meksika, 1,2 milyar dolar ve %15,1 pay ile İspanya, 402 milyon dolar ve %5,1 pay ile Fas izlemektedir. Ülkemiz önde gelen ihracatçılardan biri olup, 2012 yılı itibarıyla 401 milyon dolarlık domates ihracatı gerçekleştirilerek dünyada 5inci sırada yer almıştır.

Tablo 8. Dünya Ya Sebze ihracatı (Ürün Bazında)(Bin \$)

Sıra	GT P	Ürün	2010	2011	2012	De . (%)	Pay' 12(%)
1	'070200	Domates	8.229.509	8.668.007	7.871.342	-9,2	24,8
2	'070960	Biber	4.058.607	4.340.139	4.272.266	-1,6	13,5
3	'070310	So an ve alot	3.181.291	3.165.473	2.600.018	-17,9	8,2
4	'070190	Patates	2.807.815	3.499.806	2.561.012	-26,8	8,1
5	'070700	Hıyar ve Kornişon	2.048.046	2.038.845	2.108.827	3,4	6,6
6	'070320	Sarımsak	3.027.192	2.810.291	1.967.354	-30,0	6,2
7	'070610	Havuç ve algam	968.195	1.173.576	1.117.782	-4,8	3,5
8	'070410	Karnabahar ve Brokoli	1.082.376	1.145.774	1.069.416	-6,7	3,4
9	'070920	Ku konmaz	903.109	953.932	1.046.155	9,7	3,3
10	'070951	Mantar	974.279	1.066.134	1.025.009	-3,9	3,2
11	'070490	Lahana	980.073	1.184.507	1.004.671	-15,2	3,2
12	'070511	Marul	942.545	816.207	884.068	8,3	2,8
13	'070990	Di er Sebzeler	3.482.170	3.424.284	731.422	-78,6	2,3
14	'070820	Fasulye	614.690	692.807	726.262	4,8	2,3
15	'070930	Patlıcan	445.219	471.511	418.963	-11,1	1,3
Dünya Toplamı			35.873.759	37.829.889	31.740.025	-16,1	100,0

Kaynak : International Trade Center

Küresel ya sebze ihracatında ikinci sırada ise 4,3 milyar dolarlık ihracat hacmiyle biber gelmektedir. Hollanda 1,1 milyar dolarlık biber ihracatı ile dünya lideri konumunda bulunmakta olup, küresel biber ihracatından %26,9 pay almaktadır. Bu ülkeyi İspanya (802 milyon dolar, %18,8 pay) ve Meksika (785 milyon dolar, %18,5 pay) izlemektedir. Türkiye 2012 yılında gerçeğe tirdi i 75 milyon dolarlık biber ihracatıyla 9uncu sırada yer almıştır.

Soğan ise 2,6 milyar dolarlık ihracat ve %8,2lik pay ile küresel ya sebze ihracatında üçüncü sırada yer almaktadır. Hollanda 490 milyon dolarlık ihracatı ile dünya soğan ihracatında birinci sırada olup, ihracattan aldığı pay %18,8 seviyesindedir. Bu ülkeyi sırasıyla Meksika (326 milyon dolar, %12,5 pay), Hindistan (295 milyon dolar, %11,3 pay), Çin (293 milyon dolar ve %11,3 pay) ve ABD (222 milyon dolar, %8,5 pay) izlemektedir.

KÜRESEL TURUNÇGİL T CARET

Tablo 9den görüleceği üzere, dünya turunçgil ihracatı 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla % 1,2 oranında azalış kaydetmiş ve 11,8 milyar dolar olarak gerçeğe tirmiştir. İlk 5 sırada yer alan ülkeler toplam dünya ihracatının % 60ından fazlasını gerçeğe tirmektedir.

Küresel turunçgil ihracatında ilk sırada İspanya yer almakta ve 3,5 milyar dolarlık ihracat hacmiyle toplam turunçgil ihracatından yaklaşık % 30 pay almaktadır. Bu ülkeyi % 8,8lik pay ve 1 milyar dolarla ABD, % 8,2lik pay ve 971 milyon dolarla Çin ve % 7,6lik pay ve 896 milyon dolarla Güney Afrika izlemektedir.

Türkiye 898 milyon dolarlık turunçgil ihracatıyla 2012 yılında 3 basamak gerileyerek dünyada beşinci sırada yer almıştır.

Tablo 9. Dünya Turunçgil ihracatı(Bin \$)

Sıra	Ülkeler	2010	2011	2012	Değişim '12 (%)	Pay '12 (%)
1	spanya	3.386.693	3.461.032	3.494.619	1,0	29,6
2	ABD	954.114	1.059.397	1.039.474	-1,9	8,8
3	Çin	615.797	726.457	971.902	33,8	8,2
4	Güney Afrika	896.913	944.199	901.874	-4,5	7,6
5	Türkiye	862.251	1.065.186	898.312	-15,7	7,6
6	Hollanda	630.859	604.169	670.002	10,9	5,7
7	Mısır	518.410	568.303	489.906	-13,8	4,1
8	Fas	381.453	491.609	358.725	-27,0	3,0
9	Arjantin	367.399	328.485	313.778	-4,5	2,7
10	Meksika	258.806	290.302	289.717	-0,2	2,5
Dünya Toplamı		11.296.649	11.955.562	11.815.345	-1,2	100,0

Kaynak : International Trade Center

Tablo 10'dan görüleceği üzere, dünya turunçgil ithalatı 2012 yılında bir önceki yıla kıyasla % 1,2 oranında azalarak ve 11,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. İlk 5 sırada yer alan ülkeler toplam dünya ithalatının % 40'ından fazlasını gerçekleştirmektedir.

2012 yılı itibarıyla küresel turunçgil ithalatında ilk sırada Rusya Federasyonu yer almakta, ülkemiz turunçgil ihracatında da ilk sırada yer almakta olan bu ülke 1,5 milyar dolarlık ihracat hacmiyle toplam ithalattan % 12,8 pay almaktadır. Bu ülkeyi % 9,0'lık pay ve 1,1 milyar dolarla Fransa, % 8,5'lik pay ve 1 milyar dolarla Almanya, % 7,9'lık pay ve 928 milyon dolarla Hollanda izlemektedir.

Bir diğer önemli ithalatçı olan İngiltere'nin ithalatı ise 679 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Hollanda ve ABD'nin gerek küresel ihracatta gerekse de küresel ithalatta üst sıralarda oldukları dikkat çekmektedir.

Tablo 10. Dünya Turunçgil İthalatı

Sıra	Ülkeler	2010	2011	2012	Değişim '12 (%)	Pay '12 (%)
1	Rusya	1.280.251	1.571.169	1.512.139	-3,8	12,8
2	Fransa	1.094.411	998.455	1.058.628	6,0	9,0
3	Almanya	1.057.855	1.092.468	998.607	-8,6	8,5
4	Hollanda	945.017	886.698	928.329	4,7	7,9
5	İngiltere	659.840	692.019	678.506	-2,0	5,7
6	ABD	610.989	628.061	598.861	-4,6	5,1
7	Kanada	444.584	452.838	467.041	3,1	4,0
8	Japonya	415.451	426.173	445.322	4,5	3,8
9	İtalya	316.695	338.180	372.091	10,0	3,1
10	Ukrayna	269.486	267.869	366.344	36,8	3,1
Dünya Toplamı		11.296.649	11.955.562	11.815.345	-1,2	100

Kaynak : International Trade Center

TÜRK YE ÜRETİMİ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre 2013 yılında ülkemizin toplam meyve ve sebze üretimi 46,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Bunun 18,2 milyon tonu meyve üretiminden, 28,5 milyon tonu ise sebze üretiminden kaynaklanmıştır.

Toplam sebze üretimi 2013 yılında 2012 yılına kıyasla %2,3 nispetinde artış kaydedilmiş ve üretim hacmi 28,5 milyon tona ulaşmıştır. Ülkemizin sebze üretim kompozisyonuna bakıldığında domates, hıyar, biber, patlıcan ve karpuz gibi ürünlerin de dahil olduğu meyvesi için yetiştirilen sebze grubunun toplam sebze üretiminden %82,7'den fazla bir pay aldığı görülmektedir. Nitekim 11,8 milyon tonluk üretim hacmiyle domates ülkemizde en çok yetiştirilen sebze olup, toplam sebze üretiminden %41,5 pay almaktadır. Bu ürünü 3,9 milyon tonluk üretimle karpuz ve 2,2 milyon ton ile biber (salçalık, dolmalık ve yeşil) izlemektedir. Yumurta ve kök sebze grubundan olan kuru soğan 1,9 milyon tonluk üretimiyle dördüncü sırada yer almaktadır.

Ülkemizin meyve üretiminde de 2013 yılında bir önceki yıla kıyasla %2,1 artış kaydedilmiş, 2012 yılında 18 milyon ton olarak gerçekleşen meyve üretimi 2013 yılında %1,2 oranında artarak 18,2 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. 2013 yılında en çok üretilen meyve daha önceki yıllarda olduğu gibi üzüm olmuştur, söz konusu ürün 4 milyon tonluk üretim hacmiyle toplam üretimden %22 pay almıştır. İkinci sırada 3,7 milyon tonluk üretim ve %20,2'den fazla payla turunçgil grubu gelmektedir. Elma ise 3,1 milyon ton ile en çok üretilen üçüncü meyve konumundadır.

TÜRK YE İHRACATI

Genel YMS İhracatı

1996 yılında 490 milyon dolar civarlarında seyreden yabancı meyve ve sebze (YMS) ürünleri ihracatımız, 2000 yılında 434 milyon dolar seviyesine gerilemiştir. 2005 yılında 1,1 milyar dolar olarak gerçekleşen YMS ihracatımız 2012 yılında 2,1 milyar dolar seviyesine yükselmiştir.

2013 yılında ise bir önceki yıla göre YMS ihracatımız % 8,5'den fazla artış kaydedilmiş ve 2,1 milyar dolardan 2,3 milyar dolara yükselmiştir. Yıllar itibarıyla ihracat rakamında bir düşüş yaşanmış olsa da söz konusu yılda da en fazla ihracat yapılan YMS ürünü 391 milyon dolarla domates olmuştur. Bu ürünü sırasıyla mandarin (357 milyon dolar), limon (300 milyon dolar), üzüm (188 milyon dolar) ve portakal (185 milyon dolar) takip etmektedir. 2013 yılı itibarıyla limon, portakal, mandarin ve greyfurttan oluşan turunçgil grubunun toplam üretiminin (3,7 milyon ton) yaklaşık %37'sinin ihracata konu olduğu görülmektedir.

2013 yılında turunçgil grubundan mandarinin ihracatında gerek miktar gerekse de değer bazında dikkat çekici artışlar vuku bulduğunu anlamaktadır. Bir diğer önemli YMS ürünü olan üzüm ihracatında da değer bazında son yıllarda yaşanan düşüş trendinin son bulduğunu ve bu ürünün ihracatında 2013 yılı itibarıyla %15,4 oranında artış sağlandığı görülmektedir.

Öte yandan, 2013 yılında nar ihracatında miktar bazında %69, değer bazında ise %52 olmak üzere çok yüksek oranlı artışlar vuku bulmuştur. Devlet desteği ve olumlu piyasa koşullarının etkisiyle 2003 yılından itibaren nar ekim alanlarının genişlemesi sonucunda nar üretiminde önemli artışlar kaydedilmiş, buna paralel olarak da nar ihracatımız rekor oranda artmıştır. Nitekim 2005 yılında 9,4 milyon dolar seviyesinde bulunan nar ihracatının 2013 yılı itibarıyla 10 kattan fazla artarak 112 milyon dolara ulaştığı görülmektedir.

Tablo 11. Ürün Bazında YMS İhracatımız

Sıra	Ürünler	2011		2012		2013		Değişim 13/12	
		Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Miktar	Değer
1	Domates	576.726	432.553	560.291	400.691	483.279	391.378	-19,2	-2,3
2	Mandarin	472.097	338.883	405.853	292.674	532.062	356.533	43,1	21,8
3	Limon	487.376	354.526	367.302	266.533	410.328	299.764	16,1	12,5
4	Üzüm	239.933	175.551	209.396	162.602	203.389	187.710	-3,7	15,4
5	Portakal	361.672	259.205	326.663	229.925	281.474	184.353	-19,7	-19,8
6	Kiraz	46.613	131.042	55.039	156.394	53.467	154.717	-1,0	-1,1
7	Nar	86.271	70.711	84.702	74.027	136.088	112.167	69,4	51,5
8	Greyfurt	158.274	110.043	165.708	107.938	137.231	92.210	-26,4	-14,6
9	Biber	68.610	77.628	69.722	74.914	68.134	82.250	-2,1	9,8
10	Hıyar ve Kornişon	81.034	59.193	88.634	67.060	78.035	63.980	-15,8	-4,6
Genel Toplam		3.149.802	2.278.136	2.980.951	2.127.510	3.316.782	2.307.659	11,3	8,5

Kaynak: TÜİK

Ülkeler bazında ya meyve ve sebze ihracatının kompozisyonuna bakıldığında ise 2013 yılı itibarıyla ülke sıralamasında önemli değişikliklerin vuku bulmadığı anlaşılmaktadır. Başlıca Devletler Topluluğu ve Ortadoğu ülkelerine yönelik ihracat toplam YMS ihracatımızdan önemli pay almaya devam etmektedir.

Bahse konusu yılda Rusya Federasyonu (RF) sektör ihracatındaki liderliğini muhafaza etmiş, söz konusu ülkeye yönelik ihracat 2013 yılında bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla değer bazında % 11,4 nispetinde azalarak 878 milyon dolar olmuş ve 2013 yılında RF YMS ihracatımızdan % 38'den fazla bir pay almıştır.

2013 yılında Irak'ın ikinci sıradaki konumunu koruduğu gözlemlenmektedir. Bu ülkeye olan YMS ihracatımız % 15,3 azalarak 255 milyon dolara gerilemiş, bahse konu ülkenin YMS ihracatımızdan aldığı pay %11 olmuştur.

Aynı yılda, üçüncü sırada yer alan Ukrayna'ya yönelik sektör ihracatında da yüksek oranlı bir artış (% 38) gözlenmiş, bu ülkeye yönelik YMS ihracatı 169 milyon dolardan 232 milyon dolara yükselmiştir.

Tablo 12. Ülke Bazında YMS hracatımız

Sıra	Ülke	2011		2012		2013		De i im 13/12	
		Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Miktar	De er
1	Rusya	1.127.422	828.723	1.064.939	787.703	1.082.599	877.709	1,7	11,4
2	Irak	474.553	259.863	586.668	301.178	632.871	255.113	7,9	-15,3
3	Ukrayna	284.718	187.416	240.832	168.700	333.363	232.339	38,4	37,7
4	Almanya	132.033	194.031	124.858	192.060	119.502	198.269	-4,3	3,2
5	Bulgaristan	158.318	115.341	121.782	82.618	146.495	96.247	20,3	-28,7
6	S. Arabistan	170.374	109.482	122.871	68.139	103.573	64.467	-15,7	-31,7
7	Romanya	152.018	102.656	113.218	70.787	82.805	60.480	-26,9	-37,9
8	Hollanda	24.791	30.920	29.009	35.541	35.400	42.837	22,0	-14,9
9	ngiltere	24.835	31.860	23.341	32.780	30.954	37.433	32,6	-18,8
10	Moldova	51.715	34.756	41.115	28.458	49.112	32.296	19,5	-60,1
Genel Toplam		3.149.802	2.278.136	2.980.832	2.127.469	3.316.782	2.307.659	11,3	-7,7

Kaynak: TÜİK

Turunçgil hracatı

2013 yılında 2012 yılına kıyasla turunçgil ihracatımız % 4 oranında artış göstererek 897 milyon dolardan 932 milyon dolara yükseldi ve sektör YMS ihracatı içerisindeki lider konumunu sürdürmüştür. Turunçgil ürünlerinde mandarin 357 milyon dolarla birinci sırada yer almakta, bu ürünü sırasıyla limon (300 milyon dolar), portakal (184 milyon dolar) ve greyfurt (92 milyon dolar) izlemektedir.

Turunçgil ürünlerinden mandarin ve limon ihracatında 2013 yılında artış kaydedilmişken, portakal ve greyfurt ihracatında düşüş yaşanmıştır.

Tablo 13. Ürün Bazında Turunçgil hracatımız

Ürün Adı	2011		2012		2013		De i im 13/12 (%)	
	Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Miktar	De er
Mandarin	472.097	338.883	405.853	292.674	532.062	356.533	31,1	21,8
Limon	487.376	354.526	367.302	266.533	410.328	299.764	11,7	12,5
Portakal	361.672	259.205	326.663	229.925	281.474	184.353	-13,8	-19,8
Greyfurt	158.274	110.043	165.708	107.938	137.231	92.210	-17,2	-14,6
Genel Toplam	1.479.419	1.062.657	1.265.525	897.069	1.361.094	932.860	7,6	4,0

Kaynak: TÜİK

Tablo 14. Ülke Bazında Turunçgil İhracatımız

Sıra	Ülkeler	2011		2012		2013		Değişim 13/12 (%)	
		Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Ton	Bin \$	Miktar	Değer
1	Rusya	466.174	331.488	366.042	262.627	429.552	296.980	17,4	13,1
2	Irak	273.990	202.410	327.133	235.877	279.451	183.275	-14,6	-22,3
3	Ukrayna	181.539	131.295	141.608	99.817	233.829	156.758	65,1	57,0
4	S. Arabistan	103.497	80.143	63.804	43.948	63.588	45.112	-0,3	2,6
5	Romanya	72.930	52.843	58.707	37.121	48.491	33.056	-17,4	-11,0
6	İran	30.161	23.032	23.471	17.488	24.647	18.573	5,0	6,2
7	Polonya	26.819	17.687	25.143	18.039	25.004	18.024	-0,6	-0,1
8	Almanya	16.991	12.577	16.383	11.684	22.571	15.197	37,8	30,1
9	Sırbistan	20.503	13.590	18.819	13.710	19.394	14.296	3,1	4,3
10	Bulgaristan	23.346	13.515	21.628	12.056	20.650	13.692	-4,5	13,6
Genel Toplam		1.476.909	1.060.945	1.265.556	897.104	1.361.137	932.873	7,6	4,0

Kaynak: TÜİK

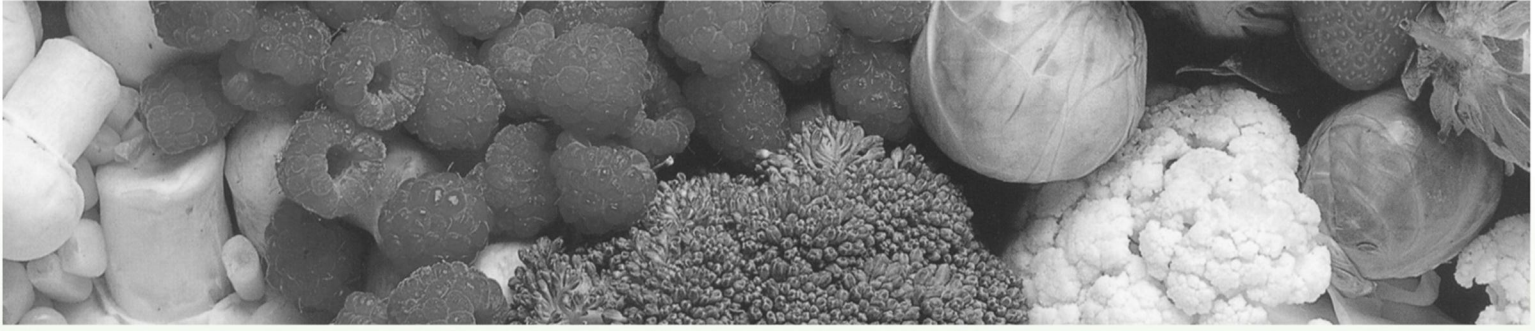
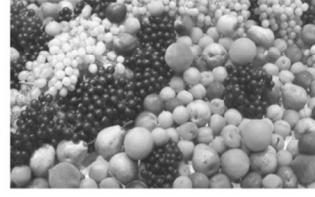
2013 yılında BDT ülkeleri ve Ortadoğu ülkelerine yönelik ihracat toplam turunçgil ihracatımız içerisinde önemli pay almaya devam etmiştir.

Nitekim, 2013 yılı itibarıyla % 40'ük bir artış kaydederek 933 milyon dolara ulaşan turunçgil ihracatımız içerisinde RF 297 milyon dolar ile ilk sırada almakta ve sektörün vazgeçilmez pazarı olma niteliğini muhafaza etmektedir.

Diğer taraftan, Irak'a olan narenciye ihracatımız aynı dönemde % 22,3 oranında azalmış ve 236 milyon dolardan 183 milyon dolara gerilemiştir. Ukrayna pazarı da narenciye ihracatındaki önemini 2013 yılında muhafaza etmiştir. Bu dönemde Ukrayna'ya yönelik turunçgil ihracatı % 57 oranında yükselerek 157 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
EKONOMİ BAKANLIĞI

Adres: T.C. Ekonomi Bakanlığı
İnönü Bulvarı No:36 06510 Emek / ANKARA
Telefon: +90 312 204 75 00
www.ekonomi.gov.tr